

PROGRAMFÖRSLAG

Närheten till malmarna och den ständigt närvarande grönskan fortsätter att vara en bärande idé när Hammarbyhöjden och Björkhagen växer med mellan 2 100 och 2 600 nya bostäder. Stadsdelarna får också flera nya offentliga funktioner, som en ny grundskola och förskolor. Nya parker föreslås och befintliga parker förstärks.

Stadsbyggnadsidé

Staden växer samman

Hammarbyhöjden och Björkhagens centrala läge i Stockholm blir tydligare när staden växer ihop. Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad byggs samman genom en överdäckning av Hammarbyvägen. Överdäckningen gör att miljöerna närmast vägen blir mer tillgängliga, tystare och trevligare att vistas i. Det gäller både promenader och boendemiljöer. En ny gata, som lutar mindre än dagens gångvägar, leder vidare från överdäckningen mot Hammarbyhöjden. På Nytorps Gärde skapas en tydligare förbindelse mot Blåsut och Söderstaden genom att den västra delen av gärdet bebyggs och knyts ihop med Sofielundsvägen. Den storskaliga gatan Åstorpsringen får mindre betydelse i stadsrummet och bullret minskar i parken.

Naturnära stad

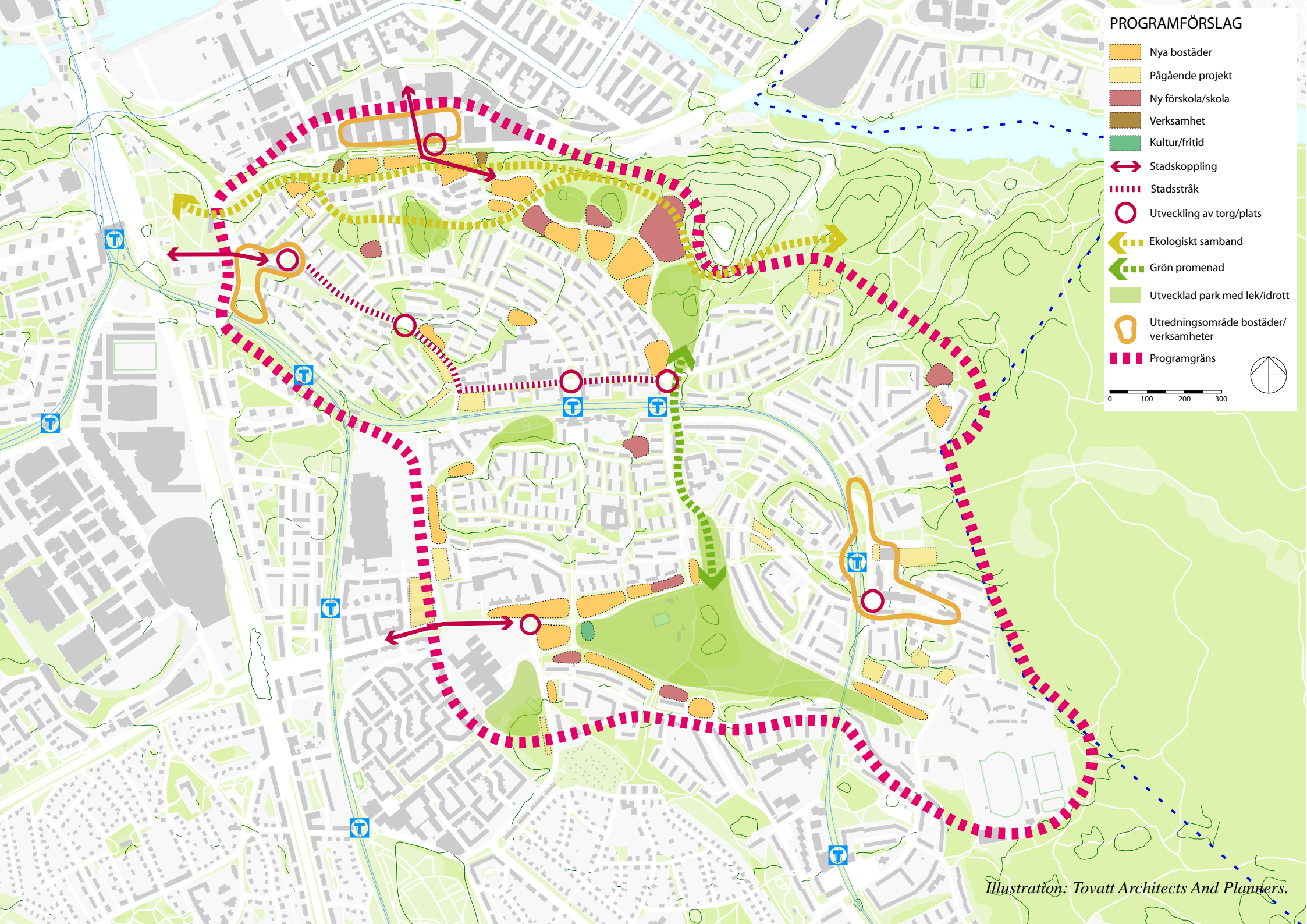
Stadsdelarna växer med mellan 2 100 och 2 600 nya bostäder, men naturen fortsätter att ha en viktig plats. De nya kvarteren i Hammarby-skogen lämnar utrymme åt grönska mellan husen. Kvarteren får tydliga gränser mot den nya gatan, men öppnar sig mot befintlig bebyggelse för att knyta an till den bebyggelsestradition som finns i Hammarbyhöjden. När stadsdelarna växer blir parkerna ännu viktigare. Nytorps Gärde rustas för att kunna bli en grön mötesplats för stora delar av söderort.

Lättare att hitta

Genom att tydliggöra entréerna till stadsdelarna och förstärka en serie platser, blir det lättare att hitta i området. För att förtydliga Hammarbyhöjdens entré föreslås två nya kvarter vid Olaus Magnus väg, samtidigt som den lilla parken i korsningen med Kalmgatan rustas upp. I korsningen Olaus Magnus väg/Sparrmansvägen föreslås ett nytt bostadshus som ger Sparrmansvägen en tydligare riktning mot Hammarbyhöjdens centrum. Tillsammans med den kommande bebyggelsen i korsningen Sparrmansvägen/Finn Malmgrens väg förbättras orienterbarheten. Längs stråket finns också förutsättningar för att utveckla lokaler i bottenvåningarna på de nya bostadshusen. Vid Björkhagens tunnelbanestation föreslås en förtätning för att tydliggöra stadsdelens centrum.

PROGRAMFÖRSLAG

- Nya bostäder
 - Pågående projekt
 - Ny förskola/skola
 - Verksamhet
 - Kultur/fritid
 - Stadskoppling
 - Stadsstråk
 - Utveckling av torg/plats
 - Ekologiskt samband
 - Grön promenad
 - Utvecklad park med lek/idrott
 - Utredningsområde bostäder/verksamheter
 - Programgräns
- 0 100 200 300
-

De gröna mötesplatserna

De viktigaste mötesplatserna i Hammarbyhöjden och Björkhagen är de gröna mötesplatserna. Många som bor här har aktivt valt att flytta hit för att få nära till naturen. Områdets topografi och det gröna i Hammarbyhöjden och Björkhagen fortsätter att prägla stadsdelarna.

Programmet föreslår nya gröna mötesplatser och en förstärkning av befintliga. Det övergripande parksystemet med Nytorps Gärde i söder och Hammarbyskogen i norr förbinds med en grön promenad. Utmed stråket kan vistelseplatser skapa ett rekreativt samband, samtidigt som befintlig grönstruktur i området stärks.

Genom att entrén till Nackareservatet blir synlig redan ute vid Finn Malmgrens väg tydliggörs de gröna sambanden. Gullpiggen, Solberget och Indianparken med IP bildar en serie parker i Hammarbyskogen som bidrar till att bevara en del av den karaktäristiska miljön som präglar området idag.

Nytorps Gärdes funktion som stadsdelspark behövs ännu mer i det framtida Stockholm än idag. Det är därför viktigt att parkens funktion som plats för rekreation och socialt liv förstärks. Genom att bebygga den västra delen av gärdet får parkrummet en tystare och lugnare karaktär. Programmet föreslår en utveckling av parken med olika teman i gärdets tre delar. Utvecklingen av Nytorps Gärde är en fråga som boende i stadsdelarna bör vara delaktiga i. Förslagen på hur parken ska fungera i framtiden ska ses som en grund att utgå ifrån när fortsatta samtal förs.

GRÖNA MÖTESPLATSER OCH EKOLOGI

- Park
- Naturmark
- Fickpark
- Ny bebyggelse
- Gröna mötesplatser
- Gröna promenader
- Ekologiskt samband
- Kopplingar till Nackareservatet
- Programgräns

0 100 200 300

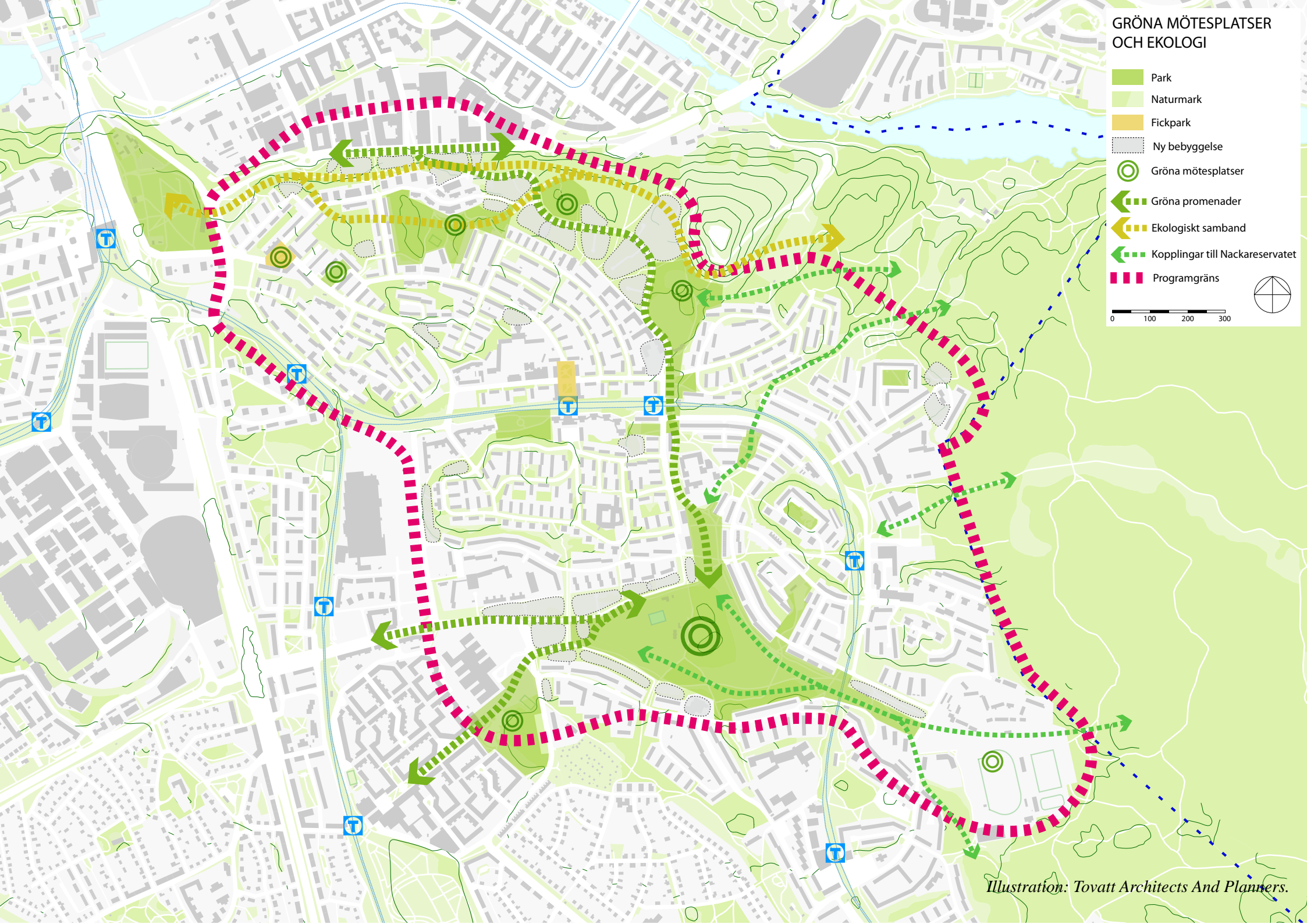
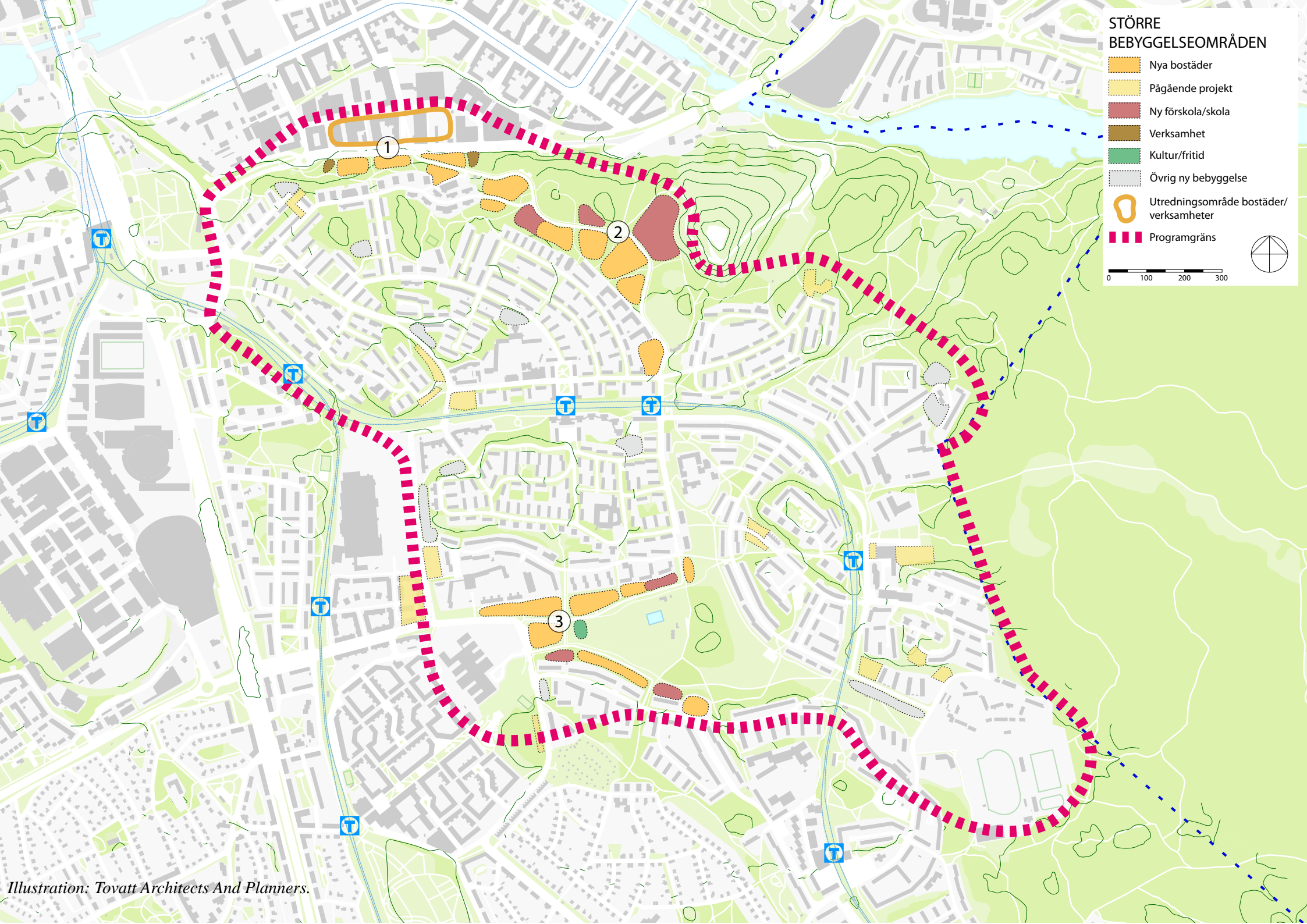

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

STÖRRE BEBYGGELSEOMRÅDEN

- Nya bostäder
- Pågående projekt
- Ny förskola/skola
- Verksamhet
- Kultur/fritid
- Övrig ny bebyggelse
- Utredningsområde bostäder/
verksamheter
- Programgräns

Större bebyggelseområden

① Överdäckning av Hammarbyvägen

Uppskattat antal bostäder: 300 - 400

Kopplingen mellan Hammarby Sjöstad och Hammarbyhöjden stärks genom att Hammarbyvägen överdäckas. Överdäckningen skapar en tystare miljö och gör det lättare att röra sig mellan de två stadsdelarna. Genomfartstrafiken och transporterna med farligt gods läggs i en undre nivå. Ovanpå läggs en lokalgata och på båda sidor gatan kan marken utvecklas med bostäder och verksamheter. Lokalgatan väntas få begränsad trafik, eftersom den i första hand fungerar som tillfart till de nya bostäderna. Genom att bredda överdäckningen går det att få till en lugn och trevlig grön promenad på lokalgatan, med enkelriktade körbanor i utkanten och ett bredare promenadstråk med planteringar och träd i mitten. Det regionala cykelstråket som går från Sickla mot Gullmarsplan/Skanstull kan dras upp på överdäckningen.

Bebyggelsen på den södra sidan gatan föreslås bli högst sju våningar hög för att inte ha för stor påverkan på den befintliga bebyggelsen på Kalmgatan.

Husen placeras i ett område där det ekologiska sambandet är svagt redan idag. I detaljplanskedet är det därför viktigt att studera husens gestaltning och placering utifrån tanken att sambandet ska finnas kvar. Det finns flera sätt att göra det på. Gröna tak och väggar är ett exempel, ett annat är att arbeta med en grönytefaktor som gynnar det ekologiska sambandet.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

En överdäckning är sällan ekonomiskt lönsamt. Projektet ska samordnas med utvecklingen av Hammarby Sjöstad. Det är i dagsläget svårt att säga när överdäckningen kan genomföras. Troligt är att andra delar av programmet genomförs först. Det är därför viktigt att se över och

genomföra förbättringsåtgärder vid övergångsstället på Hammarbyvägen så snart som möjligt. Trottoaren och trappan upp från Hammarby fabriksväg bör breddas och övergångsstället bli tydligare och säkrare för gångtrafikanter.

Utredningar i detaljplaneskedet

Det ekologiska sambandet behöver studeras i detalj i planskedet, liksom eventuell påverkan på den regionala grönstrukturen. Bebyggelsen behöver troligen anpassas för att sambandet ska kunna bevaras. Vidare behöver risk, luftföroreningar och buller studeras i detalj. En förskola behöver placeras i området. Exakt placering och storlek får avgöras i planskedet, med hjälp av Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. De nya bostädernas förhållande till befintliga bostäder på Kalmgatan behöver studeras. Siktlinjen i Strahlenbergsgatans förlängning ska inte skymmas av nya hus.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Visionskiss, överdäckning Hammarbyvägen.
Illustration: Tovatt Architects And Planners.

② Hammarbyskogen

Uppskattat antal bostäder: 500 - 600

I Hammarbyskogen föreslås ett nytt bostadsområde som knyter an till den befintliga bebyggelsen i Hammarbyhöjden men ändå gör ett tydligt eget avtryck. En ny gata dras från Finn Malmgrens väg till överdäckningen av Hammarbyvägen, med en koppling till Kalmgatan. Längs ena sidan gatan läggs bostäder, medan den andra sidan används till offentliga funktioner: förskola, skola, idrottsplats och befintliga och nya parker.

Bostäder

De nya kvarteren får en egen typologi som blir en mjuk övergång mellan hus-i-park-bebyggelsen i Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad. Bebyggelsen delas in i tydliga kvarter, där fasaden möter den nya gatan. Inom kvarteren står husen som solitärer, med variation i höjd. På så sätt skapas en kontinuitet i gaturummet med tydliga gränser, medan boendemiljön i kvarteren blir mer lik den i Hammarbyhöjden. Mellan kvarteren sparas naturmark som passerar ut i skogen. Vidare mot Kalmgatan och Hammarbyvägen blir det brantare och den nya bebyggelsen följer gatans sträckning på ett mer traditionellt sätt. I den utsträckning det är möjligt bebyggs bägge sidor av gatan ner mot överdäckningen, för att få en kontinuitet i bebyggelsen hela vägen till Hammarbyvägen.

Gata och torg

Hammarbyhöjdens IP och förskolan Sjöfararen flyttas för att kunna dra en gata från Finn Malmgrens väg. Gatan fortsätter i en båge med bebyggelse ner till överdäckningen på Hammarbyvägen, med en koppling till Kalmgatan.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Med tre anslutningspunkter blir utbyggnaden mer flexibel. Den övre nivån, södra delen av Hammarbyskogen är flackare än den norra. Här är det mindre känsligt exakt hur gatan dras. Nedanför Kalmgatan blir det brantare och det finns inte så stort utrymme för alternativa dragningar om en acceptabel lutning ska klaras. I förslaget lutar gatan mindre än 5% (1:20) fram till en punkt vid Kalmgatan. Därefter är det inte möjligt att få en gatukoppling med full tillgänglighet enligt Stockholms stads riktlinjer, utan lutningen blir något brantare, omkring 6% (1:16). Garage föreslås bland annat placeras under Hammarbyhöjdens IP. Öster och norr om den nya gatan utvecklas de allmänna funktionerna och rekreationsytorna.

Rekreation, idrott, skola och förskolor

Norr om ett nytt torg vid Finn Malmgrens väg ligger en stor öppen yta med plats för både idrott och lek. Indianparken och bollplanen ligger kvar i det här området, men den exakta placeringen studeras i detaljplaneskedet.

Redan vid det nya torget föreslås entrén till Nackareservatet annonseras tydligt, med skyltar och information om reservatet. Längre in i parken finns utrymme för fler funktioner kopplade till reservatet. Exempelvis kan en bygggrätt ges för omklädningsrum eller värmestuga.

En 400-meters rundbana bedöms inte rymmas på platsen, men kanske kan en 500-meterslinga runt parkområdet vara ett alternativ till den 375-metersbana som finns idag. Idrottsplatsens funktioner kan i detaljplaneskedet studeras närmare tillsammans med utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen.

Efter parkrummet föreslås en ny grundskola placeras. Skolan kan ta emot elever från både Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad. Samlokaliseringen med parken och idrottsplatsen är en stor fördel.

Det allmänna stråket fortsätter förbi de två höjderna Solberget och Lejonberget. Solberget utvecklas som mötesplats genom en ny lekplats. Lekplatsen föreslås anpassas efter sin placering i skogen och få samma typ av gestaltning som Indianparken men med ett annat tema. Det finns flera liknande lekplatser i skogsmiljö, exempelvis Trollparken i Årsta och blockriket i Årstadal.

Två nya förskolor föreslås också placeras inom området, en mellan Solberget och Lejonberget och en utanför korsningen Johan Printz väg/Per Lindeströms väg.

Visionskiss, park och idrottsplats i Hammarbyskogen.
Illustration: Tengbom.

Utredningar i detaljplaneskedet

I detaljplaneskedet behöver påverkan på de ekologiska värdena utredas närmare och hanteras, grönytefaktor bör användas. De allmänna stråken mellan kvarteren måste bevakas så att de blir tillräckligt breda för att uppfattas som parkrum med koppling till natur. Flera ekområden klass 3 finns i området. Möjligheten att bevara ekar bör studeras. Buller från Hammarbyvägen samt risk med hänsyn till transportled för farligt gods behöver också utredas. Vidare behöver en utredning om markföroreningar göras och de olika funktionernas placering i parken studeras vidare. Hammarbybackens karaktäristiska landskapsform bör även i framtiden stå över ny bebyggelse. Stockholm Vatten har anläggningar i bergrum under Hammarbyskogen, vilket behöver samordas i detaljplaneskedet. Även buller och ljusinsläpp från bollplanen behöver hanteras.

Visionskiss, bebyggelse Hammarbyskogen. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

③ Nytorps Gärd

Uppskattat antal bostäder: 800 - 900

Programmet föreslår att främst delar av västra Nytorps Gärd tas i anspråk för nya bostäder. Mellan de nya bostäderna och Nytorpsbadet skapas ett nytt parkrum, med tydliga gränser mellan privat och allmän mark. Den östra delen av Nytorps Gärd förstärks som mötesplats och evenemangsplats medan den norra delen utvecklas med en ny lekplats och utrymme för stadsodling.

Visionsbild över Nytorps Gärd, mot väster. Illustration Tovatt Architects And Planners.

Gator

För att minska den dominans som Åstorpsringen och Dalens sjukhus har i landskapet föreslås att gatan dras om. Istället för en kurva, skapas en korsning. Genom att räta upp gatorna kan gaturummet förtydligas med ett bostadskvarter mellan Åstorpsringen och parken. Gångtunneln vid Nytorpsskolan ligger kvar, medan gångtunneln vid entrén till Dalens sjukhus ersätts av ett övergångsställe, precis som gångtunneln under Fyrskeppsvägen.

I den nya bebyggda delen av parken dras två gator, en längs den södra kanten och en längs den norra. Att lägga gatan mot parken är ett nytt sätt att rama in Nytorps Gärd. Placeringen utgår från ett resonemang kring privat mark och mark som är tillgänglig för alla. Den äldre bebyggelsen på gärdet har fått ett stort utrymme mellan sig och parken, vilket skapar förutsättningar för en mjuk övergång mellan bostadsgårdar och park. De nyare bostadshusen har inte fått samma utrymme, vilket kan upplevas som ett intrång i parkrummet. Genom att lägga gatan som en tydlig gräns skapas ett avstånd mellan privata bostadsgårdar och den allmänna parken.

De nya gatorna mot parken blir lugna gator, som framförallt fungerar som tillfartsgator till bostäderna.

Bebyggelse

Strukturen är upplagd för att möta den högre skalan mot Dalens sjukhus och Slakthusområdet i väster, men luckras upp och går ner i skala mot öster. De nya husen placeras så att siktlinjer mot gärdet finns kvar. Högre hus med omkring 16 våningar föreslås på två platser: ett på fastigheten Stenshuvud 4 (Fyrskeppsvägen 65) och ett norr om Nytorpsberget, där Paternostervägen övergår i Ulricehamnsvägen. Dessa platser bildar ett samspel tillsammans med skivhuset i Björkhagens centrum, även det 16 våningar.

Utöver bostäder förslås tre nya förskolor kring Nytorps Gärde, två på södra sidan och en på norra sidan. Förskolor i bottenvåningen kan inrymmas i de två högre husen samt i det större kvarteret mellan parken och Dalens sjukhus. En byggnad för allmänna funktioner föreslås också i parken. Vad den kan användas till är inte utrett, men förslagsvis skulle det kunna bli ett allaktivitetshus, en ungdomsgård, ett café eller en restaurang. Dalens sjukhus ligger kvar och kommer även i framtiden att fungera som sjukhus.

Nytorps Gärde blir fortsatt synligt från Dalen och Sofielundsvägen. Från Sofielundsvägen skapar en ny gata en siktlinje in i parken. Från Dalen kommer det gröna stråket in på gärdet via sjukhusparken fortfarande att vara tydligt.

Idrott

Programförslaget innebär att grusplanen på Nytorps Gärde tas bort. Grusplanen används i liten utsträckning och kan ersättas med konstgräs på den lilla bollplanen vid Ystadsvägen. En elvamanna konstgräsplan på Nytorps Gärde skulle medföra ökad trafik, skapa ett behov av parkeringsplatser och medföra att bollplanen behövde stänglas in. Det stämmer inte med gärdets karaktär som stor öppen plats.

Som kompensation för grusplanen föreslås, utöver konstgräs på den lilla bollplanen, att Nytorpsbadet upprustas. Dessutom föreslås en särskild satsning på idrottsfunktioner inriktade

mot flickor på Nytorps Gärde, exempelvis spontanytor för basket och beachvolleyboll.

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Park

Parken Nytorps Gärde ska stärkas och utvecklas. Tanken är att ge de tre delarna i parken olika funktioner. En idé är att skapa ett utrymme för vistelse och rörelse i den nya västra parkdelen, exempelvis med utökade idrottsfunktioner och en utveckling av Nytorpsbadet. I den östra delen föreslås att parken behåller sin nuvarande funktion, med stora öppna ytor för valborgsfirande och annat. I förlängningen mot Nackareservatet föreslås en vattenpark för dagvattenhantering. I den norra delen kan ytor för lek och stads-

odling utvecklas. Hur parken kommer att se ut i framtiden är en fråga som Stockholms stad vill arbeta fram tillsammans med de boende i området. Under samrådtiden kommer därför särskilt fokus läggas på parkfunktionerna. Efter samrådet kommer ett särskilt parkprogram tas fram för Nytorps Gärde.

Utredningar i detaljplaneskedet

De högre husens påverkan på omkringliggande bebyggelse och skuggning av parkrummet måste studeras. Den övriga strukturens höjder behöver studeras i detalj, tillsammans med påverkan på befintlig bebyggelse. Den nya bebyggelsen behöver också utredas i förhållande till parkrummet. De delar av trafikreservatet som ligger kvar i gamla detaljplaner bör få ändrad användning. Buller för bostäder mot Åstorpsringen behöver också studeras. Den dagvattenledning som går tvärs över gärdet behöver studeras. Möjligheten att flytta dagvattenledningen bör utredas, men husens placering kan behöva anpassas efter dagvattenledningen.

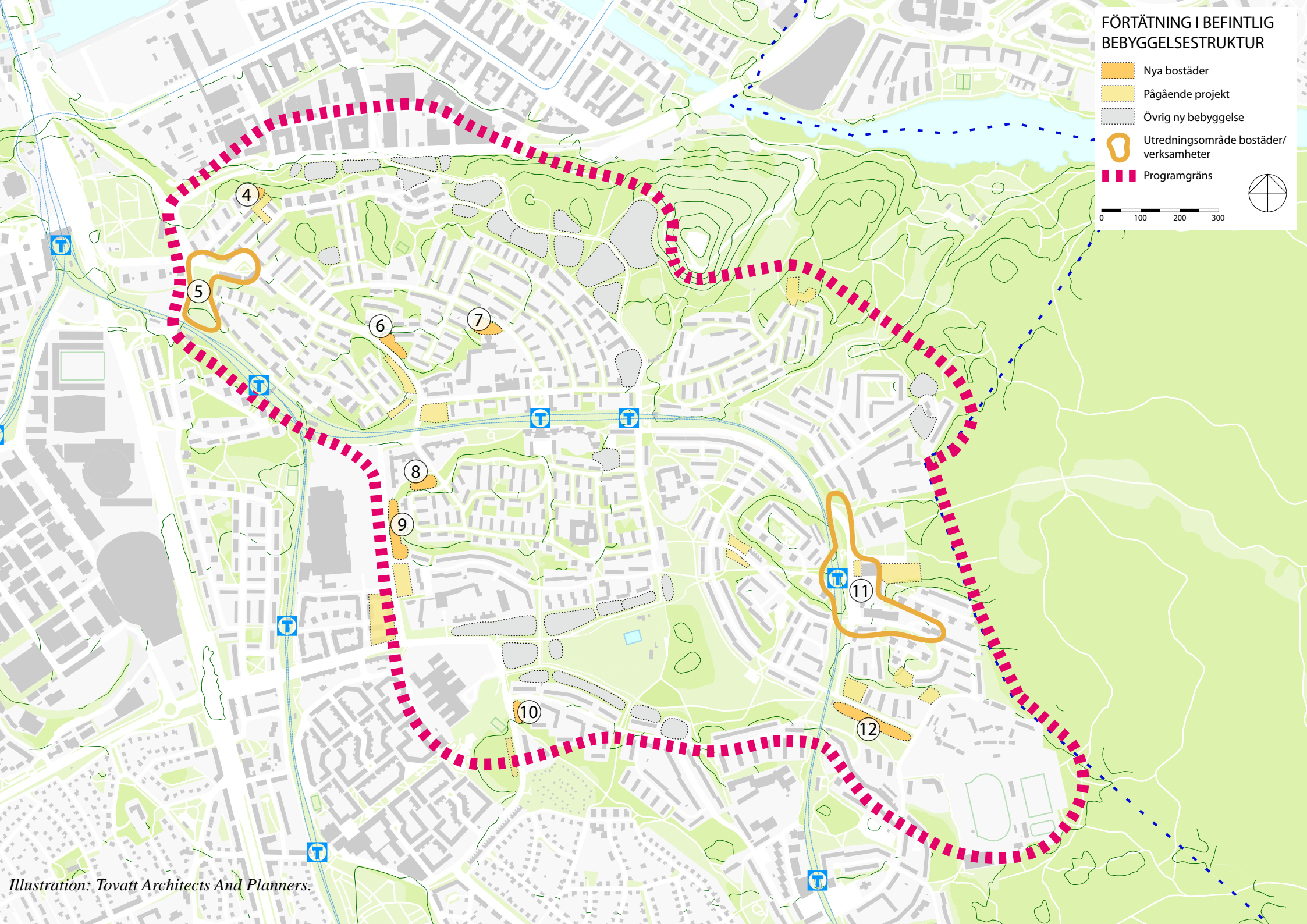
Bruten längdsektion Nytorps Gärde. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Visionskiss Nytorps Gårde. Illustration: Tengbom.

FÖRTÄTNING I BEFINTLIG BEBYGGELSESTRUKTUR

- Nya bostäder
- Pågående projekt
- Övrig ny bebyggelse
- Utredningsområde bostäder/ verksamheter
- Programgräns

Förtätning i befintlig bebyggelsestruktur

Bland de befintliga husen finns platser där det är lämpligt med förtätningar. Bland annat föreslås nya bostadshus med lokaler i bottenvåningarna och upprustning av en serie platser längs Olaus Magnus väg och Sparmansvägen, för att förbättra orienterbarheten mot Hammarbyhöjdens centrum. Uppskattat antal bostäder: 500 - 700.

④ Forsskålgatan

En mindre förtätning precis där Forsskålgatan gör en kraftig sväng. Intill platsen finns en ny detaljplan för ett fyrvåningshus där det idag är en sjudygnsparkering. Parkeringen kommer i samband med byggnation flyttas till en ny plats, intill plats nr 4 i programmet. Naturen på platsen har stort kommunalt värde och platsen ingår i ett stråk som har mycket stort värde för stads- och landskapsbilden. I planskedet ska hänsyn tas till att utsikten på platsen ska fortsätta vara tillgänglig för allmänheten. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑤ Hammarbyhöjdens entré

För att stärka entrén och förtydliga stråket mot Hammarbyhöjdens centrum, föreslås två nya kvarter i korsningen Palandergatan/Nathorstvägen. Här finns goda förutsättningar för lokaler i bottenvåningen. Med tanke på den visuellt viktiga platsen bör stor vikt läggas på gestaltning av kvarteret. I samband med planarbetet kan ett större grepp tas för att förbättra den lilla parken

i korsningen Olaus Magnus väg/Kalmgatan. Sjudygnsparkeringen bör tas bort och parken få större utrymme. Risk och buller med tanke på närheten till tunnelbanan behöver studeras i detaljplaneskedet, liksom buller från väg. På platsen finns även avluftningsrör till en fjärrvärmearläggning som behöver hanteras.

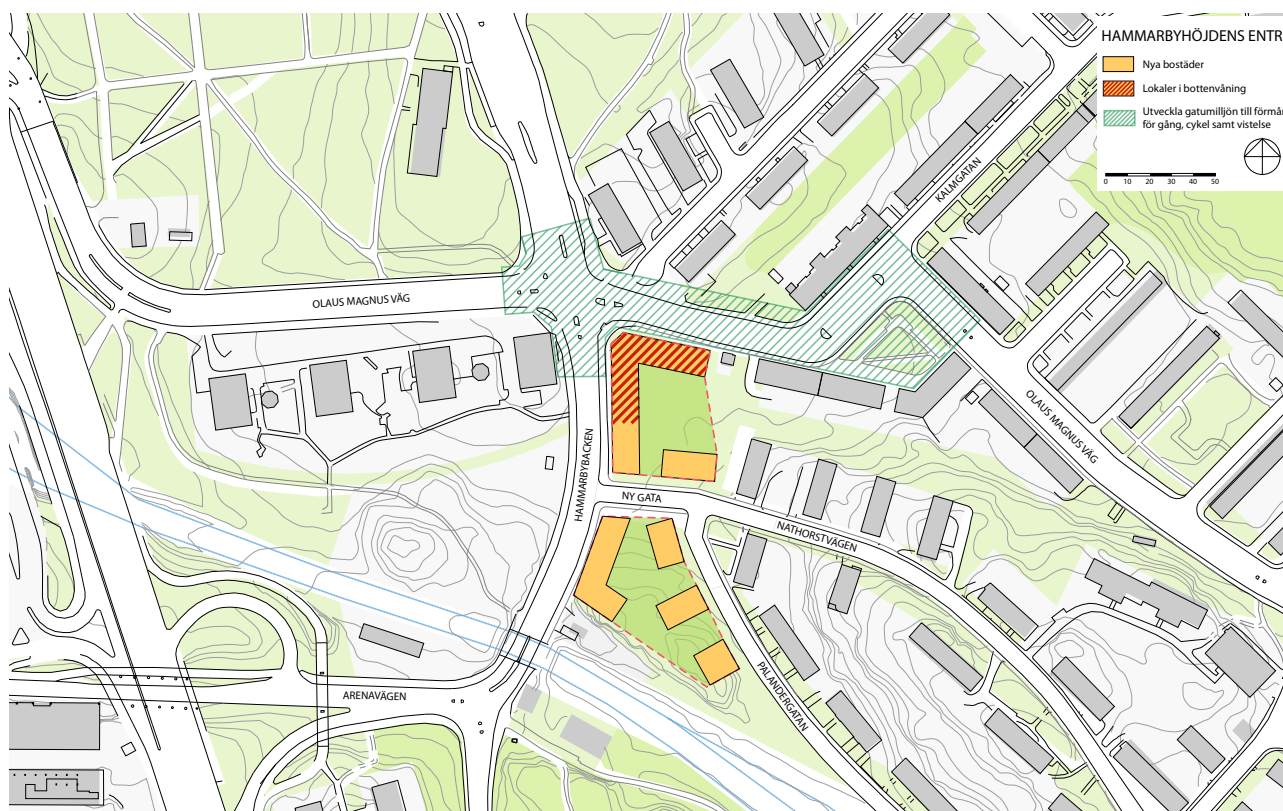

Illustration: Tovatt Architects And Planners.

⑥ *Sparrmansvägen/Olaus Magnus väg*

Ett nytt hus med lokaler i bottenvåningen kan placeras i korsningen för att förtydliga riktningen längs Sparrmansvägen mot Hammarbyhöjdens centrum. Här finns förutsättningar för lokaler i bottenvåningen. Gatorna kommer att dras om något i samband med genomförandet av en nyligen färdig detaljplan för kvarteret Hydrografen vid korsningen Finn Malmgrens väg/Sparrmansvägen. De husen kommer tillsammans med förtätningen vid Hammarbyhöjdens entré, bilda ett stråk som binder samman Hammarbyhöjdens centrum med Gullmarsplan. I detaljplaneskedet bör de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑦ *Petrejusvägen*

Hammarbyskolan och Södermalms kristna skola vänder ryggen mot Petrejusvägen. Här föreslås ett mindre bostadshus, som anpassas till befintlig bebyggelse i höjd och gestaltning. Platsen ingår i ett grönområde vilket innebär att det finns lokala ekologiska värden, sociala värden och stadsbildsvärden på platsen. Värdena bedöms ha större bäring på grönområdet som helhet än på den enskilda platsen. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas.

⑧ *Lidköpingsvägen*

Mellan Lidköpingsvägen och kvarteret Skaradjäknen föreslås ett nytt bostadshus. Det är stora höjdskillnader på platsen och huset hamnar i suterräng. Infart till garage kan anordnas från Skarabacken. Parkvägen som går från Garagevägen till Tidaholmsparken ska finnas kvar. I detaljplaneskedet behöver suterrängvåningens utformning mot parkvägen studeras, så att det inte blir en otrygg baksida. I detaljplaneskedet behöver även solstudier göras för att se hur den nya bebyggelsen påverkar den befintliga i kvarteret Skaradjäknen. I detaljplaneskedet ska de förhållningssätt till kulturhistoriska miljöer som beskrivs längre fram i programmet beaktas. Det finns också stora ekologiska kommunala värden på platsen, som behöver utredas närmare i detaljplaneskedet. Bebyggelsen bör anpassas så att landskapsformen på platsen blir fortsatt tydlig.

⑨ *Garagevägen*

Den storskaliga miljön längs Garagevägen mildras genom nya bostadshus som placeras vid gatan. I detaljplaneskedet behöver risk och buller studeras med tanke på närheten till Hammarbydepån. Trafikbuller behöver också utredas. Längs Garagevägen finns också anledning att studera möjligheten till lokaler i bottenvåningen. Bebyggelsen bör anpassas så att landskapsformen på platsen blir fortsatt tydlig. Delar av platsen ingår i ett område som har ett stort kommunalt ekologiskt värde, även det behöver utredas i detaljplaneskedet.

⑩ *Åstorpsringen*

I korsningen Fyrskjeppsvägen/Åstorpsringen föreslås ett nytt bostadshus som minskar Åstorpsringens storskalighet. På platsen finns idag en parkering, men marken ägs av Stockholms stad. I detaljplaneskedet behöver cykelbanans dragnings längs Åstorpsringen studeras.

11 Björkhagens centrum

Hela Björkhagens centrum ses över, med möjligheter till förtätningar på flera platser. Malmövågen behöver förtydligas som centrumgata och möjligheten att uppföra byggnader på

båda sidor, med lokaler i bottenvåningen, bör studeras. Svenska Bostäder, som äger Björkhagens centrum, ser möjligheter att förtäta centrum med omkring 200 nya bostäder. Utöver det finns möjligheter till nya byggnader på

Idéskiss över utvecklingen av Björkhagens centrum. Illustration: Tovatt Architects And Planners.

Stockholms stads mark. En förtätning skulle förbättra kundunderlaget avsevärt. Förtätningen i Björkhagens centrum sker troligen i flera olika detaljplaner, i nära samarbete med bland andra SL och Svenska Bostäder. Kulturhistoriska värden måste särskilt studeras i detaljplaneskedet. Närheten till det blåklassade skivhuset och Markuskyrkan, som också skyddas av kulturminneslagen, måste beaktas. Bebyggelse som placeras nära tunnelbanan behöver studeras utifrån risk- och bulleraspekter.

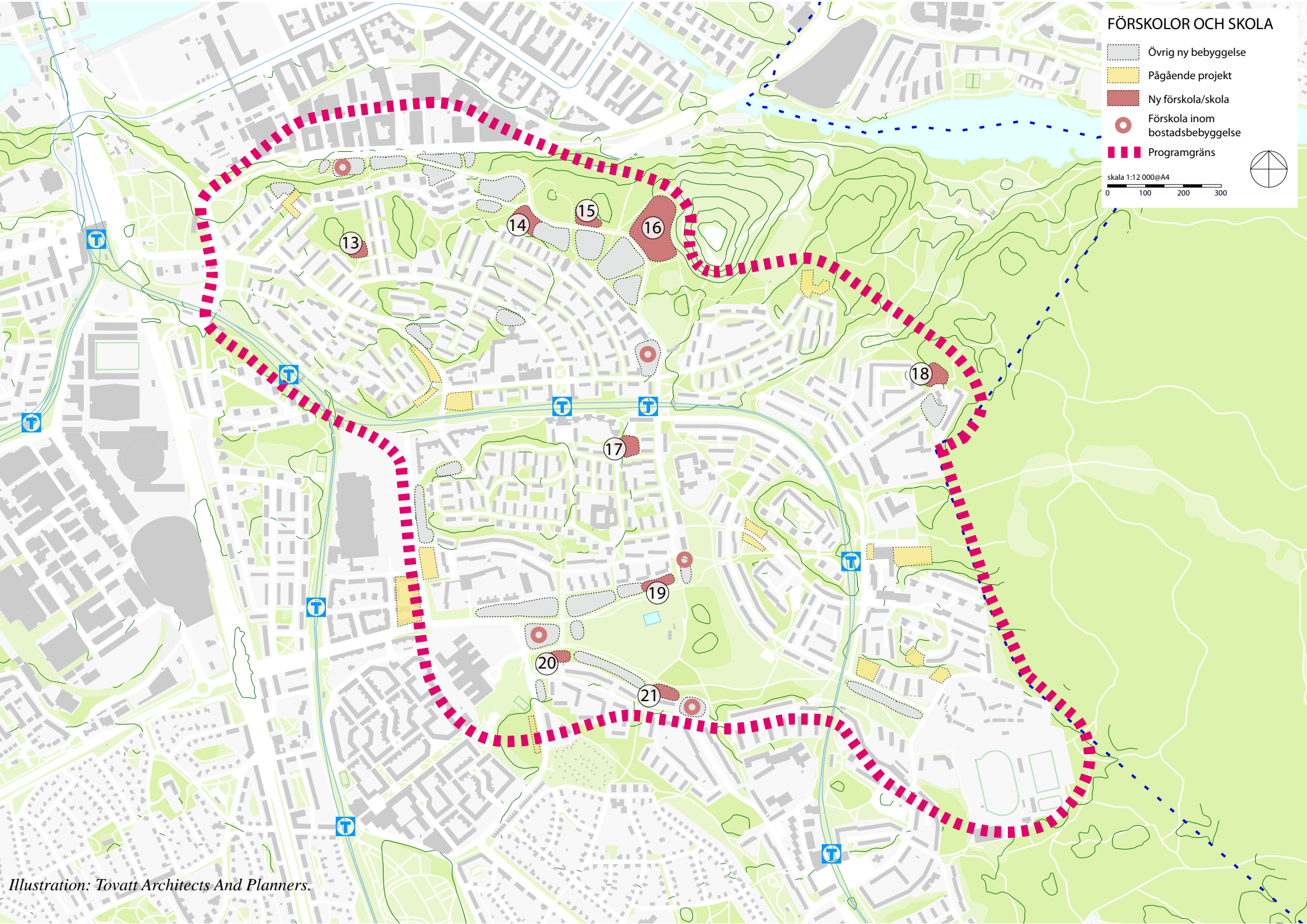
12 Östra Nytorps Gärde (Ystadsvägen)

En mindre förtätning med stadsvillor i 3-4 våningar föreslås längs Ystadsvägen på östra delen av Nytorps Gärde. De nya husen placeras med mellanrum som gör parken väl synlig. Här ligger en stor dagvattenledning som behöver hanteras. Dagvattenledningen är kostsam att flytta, men en öppen dagvattenhantering på platsen är ett alternativ. Genom att lägga dagvattenhanteringen i ytläge kan en vattenpark skapas på Nytorps Gärde, som kan hantera dagvatten även från de nya hushållen i området. I detaljplaneskedet behöver förhållandet mellan kvartersmark och park studeras särskilt. Garage kan troligen placeras under mark, men om det påverkar utformningen mot parken måste andra alternativ övervägas.

FÖRSKOLOR OCH SKOLA

- Övrig ny bebyggelse
- Pågående projekt
- Ny förskola/skola
- Förskola inom bostadsbebyggelse
- Programgräns

skala 1:12 000@A4
0 100 200 300

Förskolor och skola

Åtta nya fristående förskolor och en ny grundskola föreslås inom programområdet. Förskolorna har sammanlagt 52 avdelningar, vilket innebär att både det befintliga och det tillkommande behovet av förskolor täcks för 2 000 bostäder. Utöver de fristående förskolorna föreslås förskolor i bottenvåningarna på fyra platser: i ett av de nya kvarteren i Hammarbyskogen, i det större kvarteret på Nytorps Gärde samt i de högre husen på Nytorps Gärde.

⑬ Förskolan Galgbacken

I södra delen av Galgbacken föreslås en förskola med sex avdelningar. Infart till förskolan kan anordnas genom en kvartersgata mellan Sparfvenfeltsgatan och Strahlenbergsgatan. Kvartersgatan blir inte allmänt tillgänglig utan används endast för förskolans behov. Byggnaden ska placeras på den flackare delen av Galgbacken, så att växtlighet sparas i så stor utsträckning som möjligt. I detaljplaneskedet behöver Galgbackens betydelse för det ekologiska spridningssambandet utredas i detalj. Även påverkan på de omkringliggande bostäderna, tillfart med mera, behöver utredas.

⑭⑮ Hammarbyskogen

I det nya bostadsområdet i Hammarbyskogen föreslås två friliggande förskolor. Den ena hamnar utanför korsningen Johan Printz väg/ Per Lindeströms väg. Förskolan får tillfart från den nya gatan genom Hammarbyskogen. Här finns utrymme för en förskola med sex avdelningar. Den andra placeras mellan Solberget och Lejonberget. Den ersätter förskolan Sjöfararen som behöver flyttas för att skapa en ny entré till Hammarbyskogen. Här finns utrymme för åtta avdelningar. Förskolan placeras så att både Solberget och Lejonberget blir fortsatt tillgängligt för allmänheten. En liten våtmark ligger intill platsen. I detaljplaneskedet ska förskolans placering studeras utifrån möjligheten att våtmarken ska finnas kvar.

⑯ Ny grundskola

I Hammarbyskogen föreslås också en ny grundskola. Mark avsätts för en skola som kan ta emot uppemot 1 000 elever, både från Hammarbyhöjden och från Hammarby Sjästad. Utbildningsförvaltningen ansvarar för storlek och utbyggnad av skolan. I detaljplaneskedet behöver det ekologiska sambandet studeras i detalj och träd som ska sparas för att bevara sambandet behöver ges skyddsbestämmelser på plankartan. Vidare behöver skolgårdens storlek studeras i förhållande till hur många elever som skolan ska ta emot.

⑰ Alingsåsvägen vid Plommonparken

En ny förskola med sex avdelningar föreslås på Alingsåsvägen intill Plommonparken. Närheten till parken är en fördel, även om förskolan får en egen gård. Byggnaden placeras mot gatan för att underlätta för transporter. Platsen är en del av den öppna strukturen i stadsdelarna och ingår i ett område som har stort kommunalt ekologiskt värde. Här finns ett ekområde värderat som klass 3. I detaljplaneskedet behöver naturytan väster om förskolan hanteras. För att få lämpliga fastighetsbildningar kan det vara nödvändigt att justera in den kvarvarande delen av Hammarbyhöjden 1:1 i någon av de omkringliggande fastigheterna.

⑱ Vid kv Snöfallet

Den pågående planläggningen för bostäder föreslås ersättas av en förskola med sex avdelningar. I detaljplaneskedet ska platsen utredas från grunden utifrån de synpunkter som kom in under samrådet för bostäder.

⑲ Norra Nytorps Gärde

En förskola med sex avdelningar föreslås som ersättning för den paviljong som ligger på norra Nytorps Gärde idag (vid Ulricehamnsvägen). Förskolan flyttas något åt väster. Förskolans förhållande till Nytorps Gärde och till den befintliga bebyggelsen behöver studeras i detaljplaneskedet.

20 Västra Nytorps Gärde

En förskola med sex avdelningar föreslås mot Åstorpsringen. I detaljplaneskedet måste bullerfrågan utredas, troligen behöver en förskolebyggnad placeras så att en tystare miljö skapas mot gårdssidan. Även siktlinjerna från sjukhusparken över Åstorpsringen och mot Nytorps Gärde behöver studeras.

21 Södra Nytorps Gärde

Intill fastigheterna Stenshuvud 3 och 4 föreslås en förskola med åtta avdelningar. Angöring sker från den nya gatan i södra delen av Nytorps Gärde. I detaljplaneskedet behöver förskolans förhållande till parken studeras.

Bedömningsgrunder för ej utpekade områden

Om platser som inte pekas ut i programmet blir aktuella för planändring, exempelvis på privat mark som inte har behandlats i programmet, kommer de att bedömas utifrån Promenadstaden och andra styrdokument samt utifrån följande kriterier:

- Områdesanalys
- Tidig dialog med medborgare
- Förhållningssätt kulturhistoriska miljöer

Förhållningssätt kulturhistoriska miljöer

När förtätning sker i befintliga bebyggelsemiljöer bör den nya bebyggelsen ur kulturmiljöhänsyn utformas med hänsyn till det befintliga. För lamell- och punkthusbebyggelse i park bör följande riktlinjer gälla:

- Ny byggnad bör placeras med hänsyn till lamellhustankarna om ljus och luft mellan husen samt med förgårdsmark
- Hänsyn bör tas till parkmarken: rörelsestråk, siktlinjer, naturformationer och träd
- Placeringen bör ta hänsyn till hur befintliga hus samspelar med topografin och i vissa fall är avsedda att synas på håll
- Ny byggnad bör anpassas till angränsande bebyggelse vad gäller storlek; volym och höjd
- Minsta möjliga ingrepp i topografin bör eftersträvas
- Hårdgjorda ytor bör minimeras och markbehandlingen hållas enkel

Arbetsplatser

Arbetsplatser föreslås på flera platser i programmet. Den största framtida arbetsplatsen är den nya skolan, samt de nya förskolorna. Utöver offentliga funktioner som ger arbetstillfällen föreslås lokaler i bottenvåningen på ett antal platser. Dessa lokaler kan användas både som butikslokaler och som kontor. Störst potential till nya kontor finns vid överdäckningen av Hammarbyvägen. Två nya kontorshus föreslås i ändarna av överdäckningen.

Parkering

Det generella parkeringstalet inom programområdet föreslås till 0,6 parkeringsplatser per lägenhet inklusive besöksparkering. Parkering ska anordnas i garage under mark inom den egna fastigheten. Parkeringstalet bygger på en bedömning utifrån tillgången till kollektivtrafik och närheten till innerstaden. Parkeringstalet kan i respektive projekt diskuteras utifrån begreppet gröna parkeringstal. Det innebär att parkeringstalet kan bli lägre i utbyte mot exempelvis medlemskap i en bilpool. I detaljplaneskedet kan möjligheten att anordna parkering under Hammarbyhöjdens IP studeras.

För cykel är parkeringstalet inom programområdet 4,0 platser per lägenhet. Minst hälften av platserna ska anordnas i låsbara utrymmen. Cykelparkering bör anordnas på ett sätt så att cykeln är lättåtkomlig, i attraktiva cykelrum i markplan eller med en kortare ramp utan brant lutning.

Hållbar utveckling

I Hammarbyhöjden och Björkhagen finns ett generellt intresse för hållbar utveckling och ekologiskt långsiktiga projekt. Med ekobyen Understenshöjden finns även en tradition att förverkliga de frågorna. Det är lämpligt att driva frågan vidare i detaljplaneskede och i ett eller flera av projekten studera exempelvis miljöcertifiering av hus och stadsdelar eller påverkan på ekosystemtjänster.

Dagvattenstrategi

En översiktlig dagvattenstrategi som redovisar förutsättningarna för en hållbar dagvattenhantering tas fram i det fortsatta programarbetet. Dagvattenstrategin ska visa på lämpliga platser för fördröjning, redovisa förutsättningarna för en hållbar dagvattenhantering med hänsyn till ett framtida förändrat klimat. Den ska även redovisa hur den planerade bebyggelsen i programmet påverkar möjligheten att uppnå god vattenstatus i berörda vattenförekomster. Dagvattenstrategin blir ett viktigt underlag för kommande detaljplaner.

KONSEKVENSER

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att programmet och efterföljande detaljplaners genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL (2010) 4 kap 34§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras.

Programmet överensstämmer med gällande översiktsplan och följer Den gröna promenadstadens intentioner med gröna promenader och mötesplatser. Däremot går programmet emot Stockholms stads miljöprogram. Ett grönområde av regionalt intresse tas i anspråk för bebyggelse men det bedöms ha mindre påverkan på den regionala grönstrukturen. Programområdet tangerar Nacka kommungräns, men bedöms inte beröra Nacka kommun. Programmet bedöms inte strida mot några andra kommunala eller nationella riktlinjer, lagar eller förordningar. Programmet berör inte område av nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus. Den planerade verksamheten bedöms inte medföra väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa.

De frågor som har betydelse för programmet är främst naturmiljö, rekreation, buller, risk samt dagvatten. Frågorna har lyfts i programmet och kommer att studeras mer ingående i efterföljande detaljplaner.

Rekreation och socialt liv

Tillgången till natur- och friluftsområden, stadsdelsparker och lekplatser kommer att vara oförändrat god i programområdet. Där nya bostäder byggs föreslås samtidigt nya parker. Programets föreslagna utveckling av parkmiljöerna, med gröna promenader och mötesplatser, förstärker de gröna sambanden i stadsdelarna.

Hammarbyskogen är ett värdefullt rekreationsområde. Programmets genomförande innebär att karaktären i området ändras. Samtidigt skapas andra värden, inte minst i form av en bättre koppling och tydligare samband till Hammarby Sjöstad och Söderstaden. Den nya gatan och överdäckningen kommer att göra det lättare att ta sig mellan stadsdelarna. Lutningarna blir mindre branta och det smala, osäkra övergångsstället över Hammarbyvägen ersätts med en tryggare. De bullriga miljöerna närmast Hammarbyvägen försvinner. Den nya skolan och idrottsplatsen kan bli en samlingsplats för barn och ungdomar från båda stadsdelarna. Entréerna till Nackareservatet stärks. De värden som förloras i Hammarbyskogen finns kvar i Nackareservatet, även om avståndet blir något längre. Nackareservatet fortsätter att vara en viktig tillgång för rekreation och naturupplevelser för boende i hela programområdet. Bedömningen är att de värden som skapas är större än de värden som går förlorade.

Bebyggelsen på Nytorps Gärde placeras i gärdets västra del. De nya husen förbättrar det storskaliga gaturummet kring Åstorpsringen och mot Dalens sjukhus. De binder också samman Hammarbyhöjden och Björkhagen med Blåsut och på sikt även med Söderstaden på ett tydligare sätt. Parkyta tas i anspråk för bebyggelse, men samtidigt skapas ett parkrum som är mindre stört av buller. De gator som föreslås mot parken blir främst tillfartsvägar till de nya husen, småskaliga gator med blandade funktioner och låga hastigheter. Nytorps Gärde används idag inte till sin fulla potential. Genom att skapa möjligheter att förstärka parken med nya funktioner kan fler människor nyttja parkrummet. Parken är omkring 20 hektar stor idag. Programmets genomförande skulle innebära att parkrummet krymper till omkring 16 hektar. Funktionen som stadsdelspark kommer inte att ändras.

Idrott

Tillgången till bollplaner kommer fortsätta att vara god i programområdet, även när grusplanen på Nytorps Gärde försvinner. På Kärrtorps IP finns till sommaren 2014 tre 11-mannaplaner med konstgräs. På Nytorps Gärde förstärks idrottsfunktionerna med ett utvecklat bad, aktiviteter riktade mot flickor och konstgräs på den mindre grusplanen.

Barnperspektiv

Flera nya förskolor och en ny skola förbättrar förutsättningarna för barnomsorg och utbildning i stadsdelarna. De barn som bor eller går på förskolan i närheten av Hammarbyskogen kommer att få något längre till skogsmiljöer, men både Solberget och Lejonberget kommer att finnas kvar som platser för äventyr. Generellt kan också sägas att miljöer med sparad natur mellan husen gör att det sällan är långt för barn till närmaste skogsliknande miljö. Barnen som går i Nytorpsskolan och som har utomhusidrott på Nytorps Gärde kommer att få lite längre till parken. På det stora hela bedöms programförslaget inte ha någon större negativ påverkan på barnens liv i Hammarbyhöjden och Björkhagen.

Natur och ekologi

De ekologiska sambanden blir svagare i och med programmets genomförande, men spridningssambandet bedöms inte brytas. Det samband som går längs förkastningsbranten mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad får mindre betydelse när Hammarbyskogen bebyggs. Gullpigan och Galgbacken får större betydelse för de ekologiska spridningssambanden och där kan även förstärknings-

åtgärder göras. Viss ekologisk spridning kan även förekomma i en parkmiljö på en framtida överdäckning.

I Hammarbyskogen, men även på platser inom befintlig bebyggelse, föreslås värdekärnor tas i anspråk för ny bebyggelse. Det innebär att ekologiskt värdefulla miljöer försvinner till förmån för bostäder. På varje plats har en avvägning gjorts mellan den ekologiskt värdefulla miljön och intentionerna i Promenadstaden samt de bostadspolitiska målen.

Trafik och tillgänglighet

En bilförbindelse mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad avlastar det lokala vägnätet i Hammarbyhöjden. Överdäckningen av Hammarbyvägen och den nya gatan mellan Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad får flera positiva konsekvenser. Även om lutningen på gatan inte når full tillgänglighet på 5%, så förbättras tillgängligheten jämfört med dagens situation. Det blir lättare att ta sig längs sträckan om man har rörelsehinder, cyklar eller kör barnvagn. Huvudcykelstråket mellan Hammarbyhöjden och Hammarbyvägen förstärks och blir mer trafiksäker.

Fastighetsintrång

Den nya gatans koppling på Kalmgatan kommer att kräva att ett mindre intrång görs på fastigheterna Lysmasken 3 och 4.

Risk

Länsstyrelsen rekommenderar att en riskanalys ska tas fram vid detaljplaner som ligger mindre än 150 meter från transportled för farligt gods. 40 meter närmast transportleden ska hållas fritt från bebyggelse. Även tunnelbanan utgör ett riskobjekt, med tanke på möjliga avåkning. Rekommenderat avstånd från tunnelbanan är 25 meter. Avstånden kan minska om särskilda utredningar görs i detaljplaneskedet, som visar på åtgärder för att minska risken.

Riskfrågan berörs på fyra platser i programområdet. Dels föreslås en överdäckning kantad av bostäder vid Hammarbyvägen. En överdäckning måste föregås av en detaljerad riskutredning som säkerställer vilket avstånd som är lämpligt att hålla mellan byggnader och gata. För befintliga bostäder och verksamheter kommer risksituationen att förbättras avsevärt med en överdäckning. Utöver överdäckningen föreslås nya bostäder på två platser intill tunnelbanan, plats nr 5 vid Hammarbyhöjdens entré och vid Björkhagens centrum. Riskfrågan behöver även utredas på plats nr 9, vid Garagevägen.

Buller

Genomförandet av den föreslagna överdäckningen av Hammarbyvägen skulle avsevärt förbättra bullersituationen för boende i norra programområdet.

För nybyggnation av bostäder gäller följande riktvärden för buller från trafik

30 dBA ekvivalent nivå inomhus
45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
55 dBA ekvivalent nivå utomhus vid fasad
70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

Avsteg från riktvärdena kan göras om minst hälften av boningsrummen anordnas mot en så kallad tyst sida.

För Hammarbydepån gäller Naturvårdsverkets riktvärden för extern industribuller.

	Dag 07-18	Kväll 18-22	Natt 22-07
Bostäder	50 dBA	45 dBA	40 dBA

Trafikbuller på skolgård och förskolegårdar bör inte överstiga 55 dBA ekvivalent ljudnivå. I detaljplaneskedet ska bullerfrågan utredas och gällande riktlinjer uppnås eller avstegsfall redovisas.

Markföroreningar

Förekomst av markföroreningar ska utredas i detaljplaneskedet för respektive plats där misstanke om föroreningar finns. Vid behov ska marken saneras. Även om marken tidigare är sanerad kan det bli aktuellt med ytterligare sanering om exploateringen innebär att markanvändningen förändras till en känsligare klass.

Luftföroreningar och partiklar

En överdäckning ger alltid ökade halter luftföroreningar vid tunnelmynningen. Programmet föreslår inga bostäder där mynningarna placeras och det ligger inte heller i dagsläget några bostäder i det direkta närområdet. För de bostäder som ligger närmast Hammarbyvägen (vid Kalmgatan) kommer luftkvaliteten troligen att förbättras vid en överdäckning. Den exakta påverkan som en överdäckning får på närområdet utreds närmare i detaljplaneskedet.

Dagvatten

Dagvattenhanteringen kommer att utredas för hela programområdet i syfte att få fram en strategi och en helhetssyn. Utredningen blir sedan vägledande i respektive detaljplan.

Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm och det bostadspolitiska målet

Programförslaget stämmer bra överens med riktlinjerna i Promenadstaden och föreslår hur man kan använda sig av strategierna i Den gröna promenadstaden. Programmets genomförande innebär en ökning av antalet bostäder och en tätare stadsmiljö i ett område som ligger mycket nära dagens innerstad. Kopplingarna till intilliggande stadsdelar stärks och underlaget för lokal service blir bättre. Förslaget på 2 100 - 2 600 nya lägenheter är ett gott tillskott till det bostadspolitiska målet att planlägga för 140 000 nya lägenheter fram till år 2030.

Kulturhistoria

Programförslaget bedöms inte ha någon negativ påverkan på bebyggelsens kulturhistoriska värde. Ny bebyggelse i befintligt bestånd ska anpassas till omkringliggande bebyggelse i skala och utformning, något som det finns flera goda exempel på inom programområdet.

Nytorps Gärde har ett kulturhistoriskt värde som en park planerad i Stockholmsstilen. I västra delen av parken kommer den karaktären att ändras. Traditionen med parkstråk som binder samman staden förstärks genom den föreslagna parkstrategin.

Hållbar utveckling

Promenadstaden - översiktsplan för Stockholm är stadens strategi för att uppnå en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Programmet följer översiktsplanen och anses därför bidra till detta. Förtätningar i centrala lägen, nära till kollektivtrafik, skapar bra förutsättningar för ett samhälle där bilen inte har samma betydelse som idag.

Miljöprogrammet är ett annat styrdokument som hanterar begreppet hållbar utveckling. Här bryter områdesprogrammet mot ett av de delmål som stadsbyggnadsnämnden särskilt berörs av. I Hammarbyskogen tas markområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden och för rekreation i anspråk för bebyggelse. Ur ett hållbarhetsperspektiv finns ändå stora värden i de förtätningar som föreslås i programmet. Bedömningen blir att värdet av att bygga ihop Hammarbyhöjden och Hammarby Sjöstad, få bort bullret och riskerna vid Hammarbyvägen och skapa plats för en ny skola, är större än de värden som går förlorade.

STADSBYGGNADSPROCESSEN

Programmet är på samråd mellan den 6 maj och den 29 augusti 2014. Under samrådet kommer ett samrådsmöte att hållas, där intresserade personer kan komma och diskutera programförslaget med tjänstemän från Stockholms stad. En särskild dialog kommer att föras med de boende angående Nytorps Gärdes framtida parkfunktioner. Efter samrådet kommer ett särskilt parkprogram för parkens utveckling tas fram.

När samrådet är slut sammanställs de inkomna synpunkterna och presenteras för ansvariga politiker i stadsbyggnadsnämnden. Programmet kan komma att omarbetas innan det godkänns av stadsbyggnadsnämnden. Ett områdesprogram är ingen juridiskt bindande handling och beslutet kan därför inte överklagas.

Detaljplanerna i programområdet kommer att göras etappvis. Exploateringsnämnden ansvarar för stadens markinnehav och anvisar mark till det byggbolag som avses bebygga marken. När en markanvisning görs skickas samtidigt en begäran om planändring till stadsbyggnads-

nämnden, som ger stadsbyggnadskontoret i uppdrag att upprätta en ny detaljplan. Detaljplanerna kommer sedan att samrådas med allmänhet och remissinstanser och ställas ut på granskning innan de antas av stadsbyggnadsnämnden eller kommunfullmäktige.

Tidplan

Programmet är på samråd mellan den 6 maj och den 29 augusti 2014. Därefter sammanställs och presenteras de inkomna synpunkterna för politikerna i stadsbyggnadsnämnden.

Efter eventuella omarbetningar godkänns programmet av stadsbyggnadsnämnden under det första kvartalet 2015. Programmet väntas utmynna i ett flertal detaljplaner, som genomförs etappvis.

Programmet har tagits fram av:

Linda Palo, projektledare stadsbyggnadskontoret
Niklas Zetterberg, biträdande projektledare sbk
Per-Olof Jägbeck, projektledare exploateringskontoret
Hanna Andersson, projektledare exploateringskontoret
Sofia Brydolf, exploateringskontoret landskap
Pierre Savard, exploateringskontoret trafik
Birgitta Nylander, exploateringskontoret byggprojektledare
Inger Bogne, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning
Karl Malmberg, miljöförvaltningen
David Neuschütz, Tovatt Architects and Planners
Sofia Sandqvist, Tengbom
Jesper Skiöld, Atkins

Intern referensgrupp i tidigt skede:

Maria Klavdianou Lundell, idrottsförvaltningen
Ulf Sankell, idrottsförvaltningen
Åsa Berglind, utbildningsförvaltningen
Anna Rygård, kulturförvaltningen
Stefan Båmstedt, fastighetskontoret
Emma Sundström, trafikkontoret

Foto (om inget annat anges): Lennart Johansson, stadsbyggnadskontoret.

Kartor till områdesanalysen har tagits fram av Nyréns Arkitektkontor, Atkins och Ekologigruppen.

Kartor och illustrationer till programförslaget har tagits fram av Tovatt Architects And Planners.

